

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY
FACULTY OF LETTERS
DOCTORAL SCHOOL OF HUNGARIAN STUDIES
HUNGARIAN DEPARTMENT OF ETHNOGRAPHY AND ANTHROPOLOGY

**The religious, linguistic and ethnic identity of the former Greek-Catholic community of
Casin**

ABSTRACT

PhD. supervisor:
prof. dr. habil. Tánczos Vilmos

PhD. student:
Czekes-Posztuly Tünde

Cluj-Napoca
2025

Table of contents

1. Introduction	1
2. Research methodology	4
3. The Greek Catholic question in Transylvania	9
4. The Greek Catholics in Casin	10
4.1 Church organization	11
4.1.1 Introduction to the parish	11
4.1.2 Historical overview	11
4.1.3. Settlement of the romanians in Casin	13
4.1.4 Two types of rites in the commune	17
4.2 Historical evolution of the linguistic situation.....	43
4.2.1. Evolution of the ethnic and linguistic distribution of the community of Casin between 1850 and 2022.....	43
4.3 History of religious conversions.....	62
4.3.1. Evolution of the denominational distribution of the community of Casin between 1850 and 2022	62
4.3.2 The change of rites after the second Vienna decision.....	73
4.3.3 The conversion of the Greek Catholic Church after its abolition in 1948.....	128
5. The structure of identity in Casin today.....	143
5.1 Folk customs	143
5.2 The role of the religious man in the sacred space	159
5.3 Space and funerary customs	170
5.3.1 The former Greek Catholic cemetery of Doboi	170
5.3.2 The role of writing in commemorating identity	174
5.3.3. Ethnic characteristics of funerary customs	181
5.4. Social coexistence in Casin today	188
6. Conclusion - Theses.....	197
7. Literature used	200
8. Annexes.....	214

Keywords:

change of rite, change of religion, Roman Catholic, Greek Catholic, Orthodox, Basin of Casin

In my doctoral dissertation, I examine the role of community celebrations of the Orthodox in the eastern part of Harghita County, in Casin, a patch of Szeklerland, in the context of the formation of identity structures. I introduce the village and its denominational composition, and in the rest of my thesis I examined the impact of community celebrations through the relationship between ethnicity and language use and different denominations. In my research, I seek to find answers to the question of how the Orthodox community in a village with a Hungarian identity and a predominantly Roman Catholic religion experiences its everyday life, its holidays, and its fateful events, and what role these community holidays play in the development of the identity structure.

I examine linguistic and anthropological assimilation. One of the other questions is why they use the language of the majority, given their nationality, and how this affects their lives, religion and identity. They speak Hungarian to each other, but do they know Romanian? And how does this phenomenon vary between different generations? When and under what external influence did the change of denomination take place? How do the people living here today perceive religion? What are the rites that have been partially or completely adopted from other denominations, and what is the relationship between the two denominations, and how do the majority relate to the minority?

I have also examined the role of the cemetery of Doboi, part of the village of Kászonimpér, in shaping the identity of the deceased, the burial customs of the present-day Orthodox community, the customs of visiting the cemetery and the commemorative customs of the relatives of the deceased. I also look at the demographic structure of the village, the reasons for and the imprint of the change of denomination, the emergence and impact of state and church efforts, and the development of relations.

In my research, I used both qualitative and quantitative methods, i.e. interviewing, participant observation, and visual anthropological tools in the collection process. I also considered it important to observe my respondents in situations where the presence of the researcher is less distracting, such as conversations with friends, shared work activities, holidays, different events.

In addition to the semi-structured interviews, I supplemented my observations with diary notes and photo and video recordings. In my research, I primarily used the method of interviewing and participant observation.

In my research I aimed to be representative and to ensure that all age groups and social strata were represented. I collected photographs and written documents from my interviewees' family archives and related to the topic, which I organised and digitised.

My work was made difficult by the negative experiences my respondents had previously had with members of the press who had previously interviewed them. It took a few conversations and meetings to get my interviewees to open up and answer my questions honestly, to be open to talking.

In addition to interviewing, I was present at all community celebrations (Easter, Pentecost, Water Baptism, Christmas) and I was also able to collect material at family events with the consent of the interviewees (funerals, reception of co-dealers).

I also observed respondents in different life situations. And I recorded my observations in a field diary. I attended various church and family events where I could be present as a community member and observing researcher. These occasions gave me the opportunity to get to know this Orthodox community better, as well as the family and community dynamics. On most of these occasions I was able to take photographs, which faithfully reflect the diversity of the events.

The interviewees also shared personal information with me, so I have kept the information provided during the interviews confidential and have avoided mentioning them by name, as it is important to the anonymity of the interviewees. I have therefore coded the interviews and used them anonymously in my dissertation. As part of the village community, I have tried to participate in community events, develop friendships and, last but not least, become an integral part of the community.

Throughout the writing of the dissertation, I have always tried not to let the information presented be influenced by my subjective opinion, so I interpret and present it through an objective lens. Of course, it is impossible to avoid subjectivity on the part of the data provider, just as it is impossible to avoid the activation of the reader's point of view in this process. This threefold attitude - researcher, data user and reader - is thus a chain that accompanies and influences the research throughout.

In my research, I also seek to work with literature and archival data in addition to working with data users. I have also considered it important to research the historical background of the topic, I have also examined archival documents found in the parishes of Casin and not yet processed, and I have analysed and processed and examined the unexplored data. I conducted archival research in the State Archives of Harghita County, the Archbishop's Archives of Alba Iulia, and the Archives of the Archdiocese of Alba Iulia in Miercurea Ciuc. I have also explored the records of the Roman Catholic parishes of Casinu Nou, Iacobenî and Casin. I organised the documents found here into a database and then structured them into tables, so that the data set was transformed into transparent, analysable tables. I also reviewed and used material from national and international literature (anthropological, ethnographic, historical and theological).

In my dissertation, after the introduction, there is a theoretical part in which I briefly introduce the topic of my research, and then I give a detailed account of the research methodology. In the third chapter, I discuss the issue of Greek Catholicism in Transylvania. In the previous chapter, I will also examine the Greek Catholic issue in the region of Casin, and in the chapter before concluding the dissertation, summarising the research findings, I will examine the contemporary identity structure in Casin, i.e. the elements along which Orthodox identity is composed. I also discuss the issues of language and religion, and present the customs of the people of today. Here, of course, I will not only look at customs (folkways, use of space, etc.), but also at the levels of social coexistence, and of course at the interrelations between inter-religious coexistence and religious life.

In the course of my research, I was able to find answers to the question of how Orthodox people living in a predominantly Roman Catholic village with a Hungarian identity experience their holidays and what role they play in the formation of their identity. I was also able to find out to what extent linguistic assimilation is observed in the community, thus revealing the specificities of the community. I also found answers to how the events of rite change and religious conversion have shaped the dynamics of the community, and where and how Romanian and Hungarian are used today.

The results of this research can be summarised as follows:

1. *Resettlement.* In most of the accounts of the inhabitants of the villages in the region, the Romanian population in the villages was brought to the region by resettlement. This is also the origin of the names of the Romanian families that arose in the village, which have survived to the present day. There is no written document about this displacement, but it is mentioned in the accounts of my informants as a fact. However, it is a fact that there are mentions of Romanian surnames from before the time of the generally mentioned displacement and, in the absence of written evidence of the displacement, this narrative is not exclusive.
2. *The change of the Greek Catholic-Roman Catholic rite.* For a long time, the Greek Catholic and Roman Catholic religions coexisted in the commune. The years 1941 and 1943 were decisive in the life of the Greek-Catholic population of Casin, when in Kasonjakabfalva and Kasonújfalva masses of people chose to convert from Greek Catholicism to Roman Catholicism. Church documents show that they all chose the new religion voluntarily and of their own free will.
3. *Confessional change from Greek Catholic to Orthodox.* The Greek Catholics not only chose the Latin rite, but some of them joined the Orthodox Church. After the disbanding of the Greek Catholic Church by the state in 1948, the Greek Catholics in Doboi who did not convert to Roman Catholicism between 1941 and 1943 were switched to Orthodox. The conversion in this case was not initiated by the people, but in general people were more or less indifferent to it. In the minds of the people of Doboi, the change of confession was not seen as an external imposition, but as an opportunity, as the Orthodox priest continued to serve the community in place of the Greek Catholic priest.
4. *Institutional use of language.* The use of the Romanian language is institutionalized mainly in the family, and Hungarian is used in everyday life, even in religious expressions and prayer. In addition to the interviews, I was present at all community

celebrations (Easter, Pentecost, Epiphany, Epiphany, Christmas) and was also able to collect material at family events with the consent of the interviewees (funerals, carol singers' reception).

5. *Language used in funeral rites.* Both languages are used in the funeral service as well as in inscriptions on wreaths or obituaries. The burial ritual and the mixture of languages at the funeral are also significant, as the priest's sermon in Romanian is followed by the cantor's farewell speech in Hungarian. This is probably also due to the fact that not everyone understands Romanian and most elderly relatives do not speak Romanian. The use of the language in the funeral ceremony, as well as the donation or alms, is also a specific gesture because of the content of the donation.
6. *The use of inscriptions in the cemetery* is also specific, as here the inscriptions on the identifiable funerary crosses are in Romanian, Hungarian and mixed languages, reflecting the specificity of the local identity. The use of various commemorative signs is also a means of symbolic expression for the community. The language of the epitaphs changed after the dissolution of the Greek-Catholic Church (1948) and the number of Hungarian inscriptions was significantly reduced.
7. *Use of the cemetery.* The use of the cemetery and the church by the Greek Catholics is also peculiar, because in Doboi both the cemetery and the church belonged to the Greek Catholic Church, but in Casinu Nou the Roman Catholic chapel was used for services, while their cemetery was later donated to the Roman Catholic Church and annexed to the local cemetery.
8. *Mixing of customs.* The customs of burial and commemoration of the dead in Doboi partly reflect the Roman Catholic burial customs in the other localities of the commune. The Day of the Dead commemoration customs in Doboi are the same as those of the Roman Catholics in the villages of the commune, with only one difference in the date.

Therefore, there is a clear interaction between the villagers and their customs, as the respondents themselves share their experience. This mix of customs is most commonly reported by those who converted from Catholic to Orthodox religion.

9. *Reconciliation of conflicts.* The commune was not characterized by ethnic conflicts. These conflicts were rare, minor and usually occurred in times of changing political situation, but in everyday life there was a peaceful coexistence among the locals, who were present at the main stages of each other's lives and were baptized and buried together with the rest of the community.

Literature used

ASSMANN, Jan

2004 *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskulturákban.* Atlantisz Kiadó, Budapest.

ANDRÁS Ignác

2008 *A templom közelében, még a sírban is.* Verbum Kiadó, Kolozsvár.

2015 *Kászonszéki lélekharangok.* Verbum Kiadó, Kolozsvár.

2017 *Krisztus király tiszteletére.* Verbum Kiadó, Kolozsvár.

BALATONYI Judit

2017 *A gyimesi lakodalmak. Közös kultúra és különböző identitások? (Vallásantropológiai tanulmányok Közép-Kelet-Európából 5.).* Balassi Kiadó, Budapest.

BARTHA Elek

1992 *Vallásökológia. Szakrális ökoszisztémák szerveződése és működése.* Ethnica Könyvkiadó, Debrecen.

2001 Egy felekezeti nagyrégió Európa közepén. A görög katolikus tér Kelet és Nyugat határán. *Ethnographia* CXII: 299–340.

2006a *Nemzeti, vallási és hagyományos gazdálkodási terek szellemi öröksége I.* – Vallási terek szellemi öröksége. Bölcsész Konzorcium, Debrecen.

2006b *Vallási terek szellemi öröksége.* HEFOP tananyagfejlesztési program. Debrecen.

2001 Egy felekezeti nagyrégió Európa közepén. A görög katolikus tér Kelet és Nyugat határán. *Ethnographia* CXII: 299–340.

BARTH, Fredrik

1969 Introduction. In Fredrik Barth (ed.): *Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference.* Universitetsforlaget. Oslo, 9–38.

1996 Régi és új problémák az etnicitás elemzésében. *Regio* VII (1.). 3–25.

B. KOVÁCS András

2000 *XX. századi identitásváltás a háromszéki Lisznyóban. Székelyföld* IV (12): 126–134.

BORBÉLY Anna

2001 Nyelvcsere, szociolingvisztikai kutatások a magyarországi románok közösségében. Budapest, MTA Nyelvtudományi Intézetének Élőnyelvi Osztálya.

BORBÉLY Imre

2018 A nemzetstratégia fogalmának meghatározása. In: Uő: *Magyar nemzetépítés*. Kárpátia Stúdió. Köröstárkány–Kápolnásnyék. 70–95.

BORSÁNYI László

1988 Tájékozódás: A megfigyelési technikák az etnológiai terepmunkában. *Ethnographia* XCIX. 1. szám 53-82.

BRUBAKER, Rogers – COOPER, Frederic

2000 Beyond 'identity'. *Theory and Society* 29: 1–47.

BRUBAKER, Rogers – FEISCHMIDT Margit – FOW, Jon E. – GRANCEA, Liana

2011 *Nacionalista politika és hétköznapi etnicitás egy erdélyi városban*. L'Harmattan, Budapest.

DOMOKOS Vera

2005 Etnikai és felekezeti elhatárolódás a naptárváltás tükrében. In Beregszászi Anikó – Pap Richárd (szerk.): *Kárpátalja. Társadalomtudományi tanulmányok*. MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Budapest – Beregszász, 30–55.

DORONDEL, Ștefan

2002 Orthodoxy, Nationalism and Local Identities: a Romanian Case Study. *Ethnologia Balkanica* 6: 117–144.

DUTTA, Urmitapa

2016 Ethnographic Approaches. In: Leonard A. Jason–David S. Glenwick (eds.): *Handbook of Methodological Approaches to Community-Based Research*. New York, Oxford University Press, 69–79. (E-könyv).

ELIADE Mircea

1999 *A szent és a profán. A vallási lényegről*. Európa Könyvkiadó, Budapest.

2019 *A szent és a profán.* <http://filozofia.uni-miskolc.hu/wp-content/uploads/2011/11/EliadeASzentEsAProfan.pdf> (Letöltés ideje: 2025. április 9.).

DR. ENDES Miklós

1994 *Csík-, Gyergyó- és Kászszekek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

ERIKSEN, Thomas Hylland

2006 Etnicitás. In Thomas Hylland Eriksen: *Kis helyek – nagy témák: bevezetés a szociálintropológiába*. Gondolat Kiadó, Budapest, 327–343.

2008 *Etnicitás és nacionalizmus. Antropológiai perspektívák*. Gondolat Kiadó, Budapest.

FÁBIÁN Dénes

2008 *Kászon völgye keresztjei*. Verbum Kiadó, Kolozsvár.

FEJŐS Zoltán

1979 Az átmeneti rítusok. Arnold van Gennep elméletének vázlata. *Ethnographia* XC. Akadémiai Kiadó, Budapest, 406–414.

2019 A nép mint látvány. Egy tíz éves kiállítási koncepció, elő- és utóirattal. In: Jakab Albert Zsolt–Peti Lehel (szerk.): *Aranymadár. Tanulmányok Tánczos Vilmos tiszteletére*. KJNT–BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Intézet–Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 367–374.

FRIDA Balázs

2003 „A másik felé...” A közeledés és az elkülönöződés szimbolikus stratégiái a gyimesi interetnikus kontaktzónában. In Kozma István – Pap Richárd (szerk.): *Etnikai kölcsönhatások és konfliktusok a Kárpát-medencében*. Gondolat Kiadó – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 26–39.

GERGELY Jenő

1991 Az erdélyi görög katolikus román egyház. *Regio. Kisebbségtudományi Szemle* 2. (3): 106–117.

GESZTI Zsófia

2001 „Mi és a másíkok.” Felekezetek közötti konfliktusok és vallási identitás Tiszabökenyben. *Tabula* 4 (1): 34–59.

GYÁNI Gábor

2000 Emlékezés és oral history. In Gyáni Gábor: *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése*. Napvilág Kiadó, Budapest, 128–144.

GYÖRFY Eszter

2021 *Átrajzolt határok. Felekezeti együttélés, vallási és etnikai kötődések Székelyföld és Moldva határán*. Balassi Kiadó, Budapest.

GYÖRGY Imre

2024 *Kászónújfalu története, Őseink nyomában*. I. kötet. Tortoma Kiadó, Barót.

2024 *Kászónújfalu története, Őseink szent hitében és erényeiben....* II. kötet. Tortoma Kiadó, Barót.

HÁMORI Péter

2007 Székely–oláh görög katolikus sorstörténet. *Regio* XVIII (2): 189–222.

Dr. HEILER, Friedrich

1961 *Erscheinungsformen und Wesen der Religion*, Stuttgart, 128–147.

HERMANN Gusztáv Mihály

2015 Uő. *A székelység története* (szerk.). Második, javított kiadás. Hargita Megyei Hagyományőrzési Forrásközpont, Székelyudvarhely.

HESZ Ágnes

2012 Hit, kétely és bizonyágkeresés. A halál utáni léttel kapcsolatos elképzelések Gyimesben. In Landgraf Ildikó – Nagy Zoltán (szerk.): *Az elkerülhetetlen: vallásantropológiai tanulmányok Vargyas Gábor tiszteletére*. PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék, Pécs, 71–91.

HORVÁTH Pál

2006 Vallásfilozófia és vallástörténet. L'harmattan – Zsigmond Király Főiskola, Budapest.

IANCU Laura

2013 *Vallás Magyarfaluban. Néprajzi vizsgálat*. (Studia Ethnologica Hungarica XVII.). L'Harmattan – PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, Budapest – Pécs.

ILYÉS Zoltán

1997 Szempontok a gyimesi csángók etnikus identitásának értelmezéséhez. In Keményfi Róbert – Szabó László (szerk.): *Varia. Ethnographica et Folcloristica Ujváry Zoltán 65. születésnapjára*. KLTE Néprajz Tanszék, Debrecen, 72–80.

1998a Az exogámia hatása három román eredetű csík-megyei telep anyanyelvi állapotára és etnikus identitására (1841–1930). *Demográfia* XLI (2–3): 285–299.

1999a „Magyarul beszélünk.” Etnikai identitás, akkulturációs stratégiák a csíkszépvízi görög katolikus egyházközség hívei körében a 19. század közepétől 1948-ig. In Borbély Éva – Czégényi Dóra (szerk.): *Változó társadalom*. (Kriza könyvek I.). Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 6–21.

2003a Hárompatak település-, népesség- és akkulturáció története. In: Tomisa Ilona (szerk.): *Hárompatak: Egy ismeretlen néprajzi kistáj Erdély és Moldva határán*. MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest.

2003b Nyelvhatár/kontaktzóna értelmezés a Székelyföld keleti peremvidékén. In: Kozma István – Papp Richárd (szerk.): *Etnikai kölcsönhatások és konfliktusok a Kárpát-medencében*. Gondolat–MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 77–88.

2005 Az identitás mint kistérségi erőforrás – Gyimes példája. *Kisebbségkutatás* 14 (4).

JAKAB Albert Zsolt

2012 Emlékállítási és emlékezési gyakorlat. *A kulturális emlékezet reprezentációi Kolozsváron*. KJNT–NKI, Kolozsvár.

JENKINS, Richard

1996 *Social Identity*. London: Routledge

KEMÉNYFI Róbert

2000 Szakrális tér – „etnicitás” – nemzetállam. Szakrális térfolyamatok elemzési lehetőségei az etnikai dinamika alapján. In Cseri Miklós – Kósa László – T. Bereczki Ibolya (szerk.): *Paraszti múlt és jelen az ezredfordulón*. Magyar Néprajzi Társaság – Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Budapest – Szentendre, 33–50.

2001 Az európai görög katolikus tér reneszánsza. In S. Lackovits Emőke – Mészáros Veronika (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében 5. (Konferencia Pápán 1999. június 22–24.)*. Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, Veszprém, 105–128.

2002 Lokális vallási térmodellek szerkesztési lehetőségei In: Keményfi R. (szerk.): *A kultúra táji, térbeli változatai. Tanulmányok a 60 éves Kósa László tiszteletére*. Néprajzi Látóhatár A Györffy István Néprajzi Egyesület folyóirata. 1–4 szám XI. évf. Debrecen.

KESZEG VILMOS

1996 A román mitológia hatása a mezőszéki magyar hiedelemrendszerre. In: Katona Judit–Viga Gyula (szerk.): *Az interetnikus kapcsolatok kutatásának újabb fejleményei*. Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 145–153.

2022a Az anyanyelvhasználat mint a kegyeleti jog érvényesítése az elhunyt emlékének megörökítésében. In: Uő (szerk.): *Belépni az emlékezetbe. Emlékezési alakzatok és gyakorlatok*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 105–115.

2022b A halál sztereotípiái a gyászjelentőkben: az örök nyugalom, az örök fény és az örök emlékezet biztosítása. In: (szerk.): Uő: *Belépni az emlékezetbe, Emlékezési alakzatok és gyakorlatok*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 116–130.

2022c Az egyéni sors megjelenítése a sírfeliratokban. In: Uő (szerk.): *Belépni az emlékezetbe, Emlékezési alakzatok és gyakorlatok*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 51–72.

KINDA István

2015 Faragott sírkövek kutatása Székelyföldön. Havadtő „felfedezett” síremlékei. In: Jakab Albert Zsolt–Kinda István (szerk.): *Aranykapu. Tanulmányok Pozsony Ferenc tiszteletére*. Kriza János Néprajzi Társaság, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Székely Nemzeti Múzeum, Kolozsvár, 209–225.

KIRÁLY Ernő

1995 *Mi, görög katolikusok. A görög katolikusok élete a katolikus Egyházban – ahogyan ezt egy görög katolikus pap látja. Szent Gellért Egyházi Kiadó.*

KISS Dénes

2020 *„Nekünk csak ez van”. Vallás és egyházak a rendszerváltás utáni Erdélyben*. NKI-Exit, Kolozsvár.

KÓS Károly–SZENTIMREI Judit–NAGY Jenő

1972a *Kászoni székely népművészet*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

1972b *Népélet és néphagyomány*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest.

KOVÁCS Piroska

1999 Maréfalva. In Hermann Gusztáv Mihály (szerk.): *A többség kisebbsége. Tanulmányok a székelyföldi románság történetéből*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 215–257.

Közművelődés

Az új görögkatolikus püspökség szervezése, XXXV. évf., 31. szám, 1912. augusztus 3.

LACKOVITS Emőke

2002 Kultikus hely, szakrális, liturgikus felekezeti tér. A vallásgyakorlás színtere a közép-dunántúli református egyházközségben. *Néprajzi Látóhatár* XI. 1-4, 157-170. (Kósa László emlékszáma).

LEEUEW, G. Van der

2001 *A vallás fenomenológiája*. Osiris Kiadó, Budapest, 342–351.

LE GOFF, Jacques

1980 *Time, Work and Culture in the Middle Ages*. The University of Chicago Press, Chicago–London.

LOSONCZY Annamária

2012 Rituális rögzítettség és rögtönzés. A kolumbiai Chocó-vidék emberá sámanizmusa. In Landgraf Ildikó – Nagy Zoltán (szerk.): *Az elkerülhetetlen: vallásantropológiai tanulmányok Vargyas Gábor tiszteletére*. PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék – MTA BTK Néprajztudományi Intézet – L'Harmattan Kiadó, Pécs – Budapest, 93–108.

LUKÁCS Imre Róbert

2009 A politikai események befolyása a rítusváltoztatásra 1912–1930 között. *Studia Theologica Transsylvaniensia* XII: 67–97.

2010 A görög katolikusok helyzete Erdélyben az első világháború után. *Iustum Aequum Salutare* VI: 65–78.

MAGOCSI, Paul Rob

2008 Greek Catholics: Historical background. In Stéphanie Mahieu – Vlad Naumescu (eds): *Churches In-Between. Greek Catholic Churches in Postsocialist Europe*. Berlin: Lit Verlag, 35–64.

MITCHELL, Jon P.

1997 A Moment with Christ: The Importance of Feelings in the Analysis of Belief. *The Journal of the Royal Anthropological Institute* 3 (1): 79–94.

MOHAY Tamás

1991 Magyar szórványok Dél-Erdélyben. In: Halász Péter (szerk.): *A Duna menti népek hagyományos műveltsége. Tanulmányok Andrásfalvy Bertalan tiszteletére*. Magyar Néprajzi Társaság, Budapest, 69–74.

OLÁH Sándor

1993 Magyar görög katolikus „románok”. *Regio* 4 (2): 99–120.

1998 Románok asszimilációja a Székelyföldön. (Esettanulmány). *Regio* 9 (2): 64–84.

1999 Homoródalmás. In Hermann Gusztáv Mihály (szerk.): *A többség kisebbsége. Tanulmányok a székelyföldi románság történetéből*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 275–296.

ORBÁN Balázs

1869 *Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismereti szempontból*. II. kötet. Csíkszék. Nyomatott Panda és Frohna Könyvnyomdája, Pest.

PÁL Judit

1999 A románok háromszéki betelepítésének néhány kérdése (1614–1850). In Hermann Gusztáv Mihály (szerk.): *A többség kisebbsége. Tanulmányok a székelyföldi románság történetéből*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 25–97.

PÁRIS Lajos

1916 *A görög naptárügy megoldást sürget!*, In: Közművelődés, XXXIX. évf., 51. szám, 1916. december 16., 2.

PÉNTEK János

2007 Nyelv és identitás a Kárpát-medencében. *Hitel* XX. 7. 91–98.

PETI Lehel

- 2015 Etnicitás, nyelvhasználat és migráció egy moldvai csángó településen. In: Jakab Albert Zsolt–Kinda István (szerk.): *Aranykapu. Tanulmányok Pozsony Ferenc tiszteletére*. KJNT–Szabadtéri Néprajzi Múzeum–Székely Nemzeti Múzeum, Kolozsvár, 971–992.

PILIPKÓ Erzsébet

- 2007a Etnikai és vallási identitás a salánki görög katolikusok körében. In Pilipkó Erzsébet: *Identitás és hit I. A kárpátaljai magyar görög katolikusok identifikációs útjai*. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 26–57.
- 2007b Görög katolikus-ortodox ellentét egy kárpátaljai magyar görög katolikus egyházközségen belül. In Pilipkó Erzsébet: *Identitás és hit I. A kárpátaljai magyar görög katolikusok identifikációs útjai*. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest, 58–67.

PILIPKÓ Erzsébet – PUSZTAI Bertalan

- 2008 'Religion in Motion': Routes of identification among Hungarian Greek Catholic in Subcarpathia. In Stéphanie Mahieu – Vlad Naumescu (eds): *Churches In-Between. Greek Catholic Churches in Postsocialist Europe*. Lit Verlag, Berlin, 273–296.
- 2010 Identitás-(re)konstrukciók. A kárpátaljai magyar görög katolikusok identifikációs útjai. In Pilipkó Erzsébet (szerk.): *Identitás és hit III. A kárpátaljai magyar görög katolikusok identifikációs útjai*. Intermix Kiadó, Budapest – Ungvár, 77–102.

PIRIGYI István

- 1982 *A görögkatolikus magyarság története*. Nyíregyháza: Görögkatolikus Hittudományi Főiskola.
- 1990 *A magyarországi görögkatolikusok története I–II*. Nyíregyháza: Görög Katolikus Hittudományi Főiskola.
- 1991 *A görögkatolikus magyarság története*. Ikva, Budapest.
- 2001 *Görög katolikusok Erdélyben és Kárpátalján*. Debreceni Görög Katolikus Egyházközség, Debrecen.

POSZTULY Tünde

- 2022 A kászoni ortodoxok közösségi ünnepeinek szerepe az identitásszerkezet alakulásában/alakításában. In: ANDRÉ Irénke–Dr. BERKI Tímea–NAGY Emese Ingrid–SZMUTKU Melinda (szerk.) *Folyamatok, jelenségek, értelmezések. A kolozsvári Hungarológia Doktori Iskola tanulmányai*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság, Kolozsvár, 249–266.
- 2023 A halottkultusz etnikai identitást kifejező szerepe Dobolyban. In: (szerk.) Nagy Emese Ingrid–Rapa Ananmária–Szmotku Melinda: *Nézőpontok. Fiatal kutatók friss kutatási eredményei a kolozsvári Hungarológia Doktori Iskolából*. Egyetemi Műhely Kiadó, Bolyai Társaság, Kolozsvár, 325–350.
- 2024 *Kászon sajátos színfoltja, Doboly*. (Czekes-Posztuly Tünde néven jelent meg). Művelődés-Közművelődési Havi-lap-melléklet. 1–2 szám. 40–42.

POZSONY Ferenc

- 1998 *Szól a kakas már. Szász hatás az erdélyi magyar jeles napi szokásokban*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.
- 2007 Szórványok hétköznapijai In: Balogh Balázs–Bodó Barna–Ilyés Zoltán (szerk.): *Regionális identitás, közösségépítés, szórványgondozás*. Lucidus Kiadó, Budapest, 49–59.
- 2021 *Dolgozatok az erdélyi magyar falvak változó társadalmáról. Néprajzi egyetemi jegyzetek 10*. KJNT–Néprajzi Múzeum–BBTE, Kolozsvár–Budapest.

PUSZTAI Bertalan

- 1996 Ütköző identitások. *Magyar Egyháztörténeti Évkönyv* 2: 201–214.
- 1997 Collision of identities. *Acta Ethnographica* 42 (1–2): 149–163.
- 2002 A szegedi görög katolikus egyházközség kialakulása: Egy vallási szórvány helykeresése a társadalmi térben. *Történeti Tanulmányok* 5: 17–34.

RIES, Julien (szerk.)

- 2003 *A szent antropológiája. A homo religiosus eredete és problémája*, TYPOTÉZ, Budapest.

STACHEL, Peter

2007 Identitás. A kortárs társadalom- és kultúratudományok egy központi fogalmának genezise, inflálódása és problémái. *Regio* 4: 3–33.

STEWART, Charles

1991 *Demons and the Devil. Moral Imagination in Modern Greek Culture*. Princeton, Princeton University Press.

SZAKÁCS Ferenc

Személyes életrajzi jegyzetei (1931–2009), bányamérnök, magyarországi lakos, Érd 2013. december 17., 4–5. Gyűjtötte György Imre.

SAVILLE-TROIKE, Muriel

2003 *The Ethnography of Communication*. Blackwell Publishing, Oxford. (E-könyv).

SCHEFFLER János

1942 Az erdélyi ritusváltoztatások. *Magyar Szemle* XLII (1–6): 7–12.

SZILÁGYI Ferenc

2003 Görög katolikusok Bihar megyében. In Dr. Süli-Zakar István (szerk.): *Társadalomföldrajz Területfejlesztés*. Debreceni Egyetem Társadalomföldrajzi és Területfejlesztési Tanszék, Debrecen, 69–80.

SZÓCS János

1998 Románok megtelepedése, román falvak kialakulása Csíkszékben (1614–1850). *Székelyszék*. II. (4) 79–101.

1999 Románok megtelepedése, román falvak kialakulása Csík-, Gyergyó- és Kászonszékben (1614–1850), In: HERMANN Gusztáv (szerk.), *A többség kisebbsége. Tanulmányok a székelyszéki románság történetéből*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 98–156.

SZÓCS Levente

2011 *20. századi gyergyói népi önéletrajzok. A népi önéletírás funkciói*. BBTE–KJNT, Kolozsvár.

SZTOJKA Tamás

1982 *Fejfék, sírkövek emlékezete*. Korunk Évkönyv. 1982. 295.

TÁNCZOS Vilmos

- 2008 „Ezer level egy angyal közelibe.” Angyalkultusz a moldvai csángó folklórban. In: Jakab Albert Zsolt–Keszeg Vilmos–Szabó Árpád Töhötöm (szerk.): *Kultúrakutatások és értelmezések*. BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Tanszék–KJNT, Kolozsvár, 269–298.
- 2011 „Hát mondja meg kend, hogy én mi vagyok!” A csángó nyelvi identitás tényezői: helyzetjelentés a 2011-es népszámlálás kapcsán. In Tánczos Vilmos: *Madárnyelven. A moldvai csángók nyelvéről*. Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár, 253–284.
- 2012 „Hát mondja meg kend, hogy én mi vagyok!” A csángó nyelvi identitás tényezői: helyzetjelentés a 2011-es népszámlálás kapcsán. *Pro Minoritate* Ősz. 80–112.
- 2021 A csíki székelyek a csángókról: kultúrokológiai megközelítés egy Úz-völgyi asszony élettörténete alapján. In: Horváth-Lugossy László–Vizi László Tamás (szerk.): *A Magyarságkutató Intézet évkönyve 2020*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 515–536.

VARGA E. Árpád

- 1998 *Erdély etnikai és felekezeti statisztikája. I. Kovászna, Hargita és Maros megye. Népszámlálási adatok 1850-1992 között*. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda.
- 2011 <https://www.recensamantromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive-caracteristici-etno-culturale-demografice/> (Letöltés időpontja: 2024. december 5, 15:55)

GyÉL

Gyulafehérvári Érseki Levéltár/ Archiva Archiepiscopală (Gyulafehérvár/Alba-Iulia)

HMÁL

Hargita Megyei Állami Levéltár/Direcția Județeană Harghita a Arhivelor Naționale
(Csíkszereda/Miercurea-Ciuc)

KRKPL

Kászonújfalvi Római Katolikus Plébánia Levéltára (Kászonújfalú/Casinu-Nou)

CSGY

Csíkszeredai Gyűjtőlevéltár (Csíkszereda/Miercurea-Ciuc)

Monitorul Oficial-Hivatalos Közlöny

[https://www.lege-online.ro/lr-DECRET-358%20-1948-\(22875\)-\(1\).html](https://www.lege-online.ro/lr-DECRET-358%20-1948-(22875)-(1).html). (Letöltés időpontja: 2023. június 1. 15:15)

Népszámlálási adatok:

<http://nepszamlalas.adatbank.ro/?pg=felekezeti&id=442&fbclid=IwAR3hqlo9gS29Mwsqr3ixNNLlx022DOH0PnWDDZpg11MgDLJDa2LMRgTFeJY> (Letöltés időpontja: 2023. április 26. 16:10).

<https://www.recensamantromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive-caracteristici-etno-culturale-demografice/> (Letöltés időpontja: 2024. december 5. 15:55)